

# כישורי חיים

## תכנית ליבה לכיתה א'

מותאמת לבתי הספר במגזר הממלכתי-דתי

הסתגלות לכיתה א'

התוכנית הותאמה לממ"ד ע"י:

מרים בן ישר, שרה טוויל והרב איתן לוי

## רקע תיאורטי, התפתחותי ויישומי

### כיתה א'-ב':

משנה מסכת אבות פרק ה הוא (ר' יהודה בן תימא?) היה אומר בן חמש שנים למקרא בן עשר למשנה בן שלש עשרה למצות בן חמש עשרה לתלמוד

### מרחב החיים:

בילדות התיכונה מתרחב עולמו של הילד, המבלה עתה שעות רבות יותר מחוץ למסגרת הבית, ונמצא באינטראקציה רבה יותר עם בני גילו במסגרת חינוכית ובפעילויות קבוצתיות מאורגנות שבהן הוריו אינם נוטלים חלק. הילד יכול לארח ולהתארח בבית חבר ולהעסיק עצמו בצורה עצמאית. בתקופה זו מקבל הילד חינוך פורמלי מלא ומועברת אליו אחריות רבה יותר מן הסביבה (להגיע בזמן לבית-הספר, לבוא עם ציוד מתאים, להתרכז ולהתמיד במשימות לימודיות גם אם אינן מעניינות אותו).

הרב עובדיה יוסף שליט"א - שו"ת יביע אומר חלק ב - או"ח סימן יג (יא) נראה דלענין ברכות וכיו"ב כל שהוא בן שש ומעלה ויודע למי מברכים, עונים אחריו אמן דחשיב כהגיע לחינוך

### מטלות רגשיות חברתיות:

בפרק חיים זה מצפה החברה מן הילד בתרבויות שונות להיות רציני יותר, להתמקד במשימה במשך פרקי זמן ארוכים יותר, ולשאת באחריות רבה יותר לביצוע תפקידים בחיים הממשיים, שלא כמו במשחק ה"כאילו" שאפיין את הילדות המוקדמת בהיותו בגן. מעתה מצפים מן הילד להיות "יצרני" ולרכוש מיומנויות וכישורים הנחשבים רלוונטיים לחיי התרבות שבה גדל.

תפיסת העולם היהודית, מצפה מן הילד להצליח בבית הספר, להתנהג בצורה מקובלת, ולרכוש יכולות וכישורים שיקדמוהו למצוא חן ושכל טוב בעיני אלוהים ואדם, כלומר, לומד תורה, בעל מידות טובות וירא שמים.

בשלב זה בולטת גם ההתקדמות במערכות היחסים עם בני גילו, ובכלל זה יצירת חברויות קרובות הכרוכות במחויבות ובנאמנות הדדית.

בנוסף לכך, חלים שינויים רבים בעולמו הפנימי של הילד, הבאים לידי ביטוי בראייה יציבה של דמותו בעיני עצמו בתחומים כגון הופעה חיצונית, התנהגות, כשירויות, נטיות אישיות וכד'.

תנאים סביבתיים המאפשרים את ההתפתחויות הללו:

א. סביבה המספקת הזדמנויות ללמידה (משפחה, בית-ספר וקהילה):

כישורי חיים לכתה א' מותאם לממ"ד

- יצירת אקלים בטוח ומרחב המאפשרים פעילות מגוונת בתחושת ביטחון אישי.
- הספקת הזדמנויות לביטוי אישי, רגשי-חברתי, לימודי ואמנותי, אמוני, והתנהגות דתית.
- ב. פעולות היזמות על-ידי המורה בנוסף לשיעורי תכנית כישורי חיים, ומשלימות אותם:**
  - להביע התעניינות, חום, התחשבות ותמיכה בתפקוד הילד.
  - חינוך להתנהגות דתית תואמת גיל, תוך סיפוק של התנסויות מתאימות.
  - להציב ציפיות להישגים לימודיים גבוהים ולסיפוק התנסויות מתאימות.
  - להכיר את אופני הלמידה של התלמידים השונים ולתת משוב, רמזים ועצות לשיפור האסטרטגיות, על מנת לסייע לתלמידים להתקדם.
  - להשתמש בבעיות שעולות בחיי הילדים כהזדמנות לעקוב אחרי תהליכי פתרון הבעיות וללמידה ערכית.
  - לכוון ולתמוך בפעילויות חברתיות מתאימות בין ילדים בתוך בית-הספר ומחוצה לו.
  - - לשתף הורים בערכים ובנהלים שמנחים את בית-הספר, תוך היכרות ומתן כבוד לתרבויות הרווחות בקהילת בית-הספר.
  - חיזוק הקשר בין ההורים והילדים, באופן חוויתי – סביב כישורי חיים והחוויה הדתית.
- ג. מקומה של קבוצת ילדי הכיתה בהתפתחות היכולות והכישורים:**
  - לספק הזדמנות לדיונים בין ילדים במסגרת הלמידה המשותפת, ולתרום להתפתחות היכולות הקוגניטיביות, ובמיוחד הבנה והבעה.
  - לספק הזדמנויות לילדים להכיר בשונות בין תלמידי הכיתה (במאפיינים וביכולות) ולטפח סובלנות ועזרה לילדים חלשים יותר.
  - הכרת השונות במנהגים הדתיים בין עדות ומשפחות שונות.

■ טיפוח סובלנות לשונה וְלְשׁוֹנֵי